

Мијана Ч. Кубурић Мацура¹
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
Катедра за србистику

Нина З. Говедар²
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
Катедра за србистику

АНАЛИЗА ГРЕШАКА ПРИ УЧЕЊУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ НА ПРИМЈЕРУ ГРУПЕ ЊЕМАЧКИХ СТУДЕНАТА

Апстракт: У раду се анализирају грешке у завршним писменим радovima њемачких студената који су похађали интензивни курс српског језика у трајању од двије седмице / 34 часа у фебруару 2023. године на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци. Грешке су систематизоване према групама формираним на основу нивоа иницијалног познавања српског језика, а потом и према типовима грешака, тј. према језичким нивоима на којима настају – на ортографске/фонолошке, морфолошке/морфосинтаксичке и синтаксичке. Циљ рада јесте да се уоче најчешће грешке и да се утврди евентуални међујезички трансфер како би се маркирале и предуприједиле проблематичне тачке у настави српског језика као страног будућим полазницима, а поготово онима чији је матерњи језик њемачки.

Кључне ријечи: српски језик као страни, њемачки језик, језичке грешке, анализа грешака, међујезички трансфер.

¹ mijana.kuburic-macura@ff.unibl.org

² nina.govedar@ff.unibl.org

Увод

У процесу учења било којег страног језика, неминовне су грешке у различитим сегментима језичке организације. Њихова анализа представља значајан дио методике наставе страних језика, будући да се тим путем утврђују узроци и посљедице, али и начини спречавања или кориговања. Захваљујући сагледавању језичких грешака, њиховом анализирању и објашњавању, наставници имају прилику да свој рад организују, прилагоде и реализују у складу са специфичним потребама ученика, а њихова анализа може имати своје практично исходиште и у усавршавању наставних материјала (Iričanin, 1999:p.227; Novaković, 2020:p.102, 105).

Будући да се под учењем било ког страног језика подразумејева учење његовог стандардног облика, под језичким грешкама при усвајању страног језика подразумејева се одступање од стандарднојезичке норме у било којем њеном сегменту (Babić, 2018:p.584). Тако је и најчешћи приступ класификацији језичких грешака у радовима са овом тематиком онај који је заснован на разврставању грешака на ортографске, морфолошке, лексичке, синтаксичке и сл.

Грешке до којих долази у току учења страног језика имају различите изворе, а најважнији међу њима су међујезички утицај (трансфер, тј. интерференција) између матерњег језика ученика и страног језика који се учи, те природа и специфичности датог страног језика. Грешке које настају као посљедица међујезичког трансфера називају се интерјезичким грешкама, док се грешке проузроковане специфичном природом страног језика који се учи називају интрајезичким грешкама (Novaković, 2020:p.103).

Анализа језичких грешака при учењу српског језика као страног представља област истраживања у оквиру методике наставе српског као страног језика, која се константно развија и обогаћује истраживањима проведеним на различитим групама ученика. Тако и ово истраживање има за циљ да дâ свој допринос у тој широј слици и, евентуално, унаприједи и учини ефикаснијом и методику наставе и процес израде наставних материјала за учење српског као страног језика.

1. Кратак преглед литературе

У области истраживања наставе српског као страног језика постоји већ читав низ научних радова који се баве различитим аспектима грешака у процесу учења. Прва таква испитивања на нашем терену можемо датирати у средину

осамдесетих година 20. вијека, када су одржана два округла стола под називом *Српскохрватски језик као страни* у Институту за стране језике у Београду (1984. и 1986. године), на којима је презентовано, а потом и у зборницима објављено неколико радова са овом тематиком као оквиром (Bogdanović, 1984; Vukomanović, 1984; Požgaj, 1986). Након тога, број радова у којима се аутори баве различитим аспектима језичких грешака приликом учења српског језика као страног прогресивно расте, те се у посљедње вријеме том темом нарочито у својим радовима бави Биљана Бабић (Babić, 2014; 2015; 2016a; 2016b; 2017; 2018; 2020; 2021; 2022a; 2022b), а ваља поменути и доприносе Светле Рускове Ђермановић (Ruskova Ђermanović, 2013), Оље Арсић Перишић (Arsić Perišić, 2016), Стефана Милошевића (Milošević, 2016; 2017), Нине Судимац (Sudimas, 2019; 2020), затим радове Александра Новаковића и Емилије Јовић (Novaković & Jović, 2022), као и Александра Новаковића и Јелене Стошић (Novaković & Stošić, 2022). За тему којом се ми овдје бавимо од великог је значаја рад Гордане Иричанин о интерференцији, тј. трансферу њемачког језика на учење српског језика као страног, у којем су са тог аспекта представљене неке типичне језичке грешке студената којима је њемачки језик матерњи (Iričanin, 1999).

2. Истраживачки корпус и методологија

Курс српског језика на чијим се резултатима заснива ово истраживање организован је на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци као једна од активности у оквиру DAAD Зимске школе *Expect the unexpected! Exploring the diversity of ecology, language and culture in Bosnia and Herzegovina*. Курс је одржан у периоду од 13. до 28. 2. 2023. године и подразумијевао је 34 часа, укључујући иницијално и завршно тестирање. Полазника курса српског језика било је укупно 20 и, на основу иницијалног – улазног теста, били су подијељени у три групе: потпуни почетници (A0), средња група (A1–A2) и напредна група (B1–B2). Иако је првобитна намјера била да се у овом истраживању анализирају грешке уочене у завршном тестирању све три групе полазника курса, од тога се одустало због изузетне хетерогености полазника сврстаних у иницијалну групу B1–B2 (испоставило се, на примјер, да неколико студената долази из породица у којима је српски матерњи језик, па би се они могли третирати као посебна група и предмет посебног истраживања). Истраживањем су тако обухваћени само завршни радови полазника окарактерисаних као потпуни почетници и оних на средњем нивоу знања.

У посебним сегментима овог рада биће представљене језичке грешке полазника по овим иницијалним нивоима знања, а потом ће унутар сваког тог сегмента бити дат преглед језичких грешака систематизованих према критеријумима који су се наметнули као најпогоднији за дате поткорпусе. За потребе овог истраживања анализирани су завршни тестови полазника интензивног курса српског језика у оквиру *Зимске школе*, дакле, писани текст, што искључује анализу грешака које настају при усменој продукцији.

3. Језичке грешке полазника курса у завршним тестовима

3.1. Грешке полазника сврстаних у иницијалну групу А0

Потпуних почетника — полазника курса српског језика било је шест. Полазници су били студенти основних (студије хемије и историје; екологије; дијахронијске и опште лингвистике; историје) или мастер студија (студије англистике; културолошке и когнитивне лингвистике), изворни говорници њемачког језика. Полазници су се са српским језиком сусрели први пут, а сви, поред матерњег, говоре најмање још један језик (енглески).³ Као наставни материјал коришћен је углавном уџбеник *Научимо српски 1* (Bjelaković, Vojnović, 2006), али и материјали које смо самостално припремали, понајвише због прилагођавања лекција из поменутог уџбеника ијекавској варијанти српског језика.

Занимљиво и релевантно, поготово за потпоглавље у наставку, било би напоменути да су на првом часу сви полазници исказали снажно интересовање и вољу да савладају ћирилицу. Већ на другом блоку часова сви су, у мањој или већој мјери, владали ћириличним писмом и инсистирали да им се сви материјали и вјежбе припремају на ћирилици.

3.1.1. Ортографске грешке

Ортографске грешке полазници сврстани у групу почетника правили су углавном у диктату, који је представљао први задатак у тесту, али су ове грешке биле присутне и у осталим типовима задатака. Махом су се тицале графема специфичних за српски језик, са којима су се полазници овом приликом први пут сусрели, на примјер:

Она воли да лијечи *луде*.

Она воли да *љечи* људе.

³ Један полазник, по резултатима завршног теста најуспјешнији, говори и пољски и мађарски језик.

Желим да купим *свјече* воће и поврће.
Желим да купим свјеже *воће* и *поврће*.
Његов *кућни* љубимац је пас Зевс.
Да ли *нихова* сестра живи у граду?
Његов *кучни* *љубимац* је рас Зевс.⁴
Он је *инженер* по занимању.
Треба ми (...) два килограма *трешанја*.
Треба ми (...) два килограм *трешанја*.
Ја волим да учим српски језик у *Банјалуци*.
Ја сам Сара и ја *студенткинја* у Минхену.
Мој друг се зове *Джаред*.

Неразликовање, тј. потешкоће у писању графема за палаталне гласове *љ* и *њ* и африкате, могу се објаснити као посљедица њиховог неразликовања у перцепцији и изговору, будући да матерњи говорници њемачког језика немају ове гласове у свом гласовном инвентару. Такође, грешке *пресликавања* латиничких диграфа у ћирилички текст, које су представљене у посљедњих пет примјера у претходном низу, могу се тумачити збуњеношћу студената који су (на сопствено инсистирање) у врло кратком времену (на)учили два графемска система.

Неке од грешака које се такође могу сврстати у ову групу посљедица су просте замјене ћириличних графема латиничним:

Његов кучни лубимац је *рас* Зевс.
Мој отац се зове *Роберт*.
дванаест
Моја породица живи у *стани*.

У диктату су полазници (троје од шесторо) имали потешкоћу у вези с тим да правилно чују и запишу српски назив за грчки град Солун, што је облик са којим су се први пут срели и који је фонетски потпуно другачији од интернационално прихваћеног назива *Thessaloniki*:

Он живи у *Солону* у Грчкој.
Он живи у *Солоно*, у Грчкој.
Он живи у *Солану* у Грчкој.⁵

⁴ У примјерима у којима налазимо језичке грешке различитих типова или различитих нивоа, курзивом ће бити обиљежена она грешка која се обрађује у датом сегменту рада.

⁵ Име државе *Грчка* било је полазницима познато са часова курса који представљамо у овом раду, док се са именом *Солун* нису сусретали на часовима.

Забилежили смо и облик *нетдесет*, умјесто фонетски упрошћеног и нормираног *педесет*, који је употријебио један полазник курса:

Моја мајка ради као фармацеут и има *нетдесет* шест година.

Један полазник у диктату је направио необичну грешку као посљедицу неадекватне аудитивне рецепције, будући да глас *ћ* не постоји у његовом матерњем гласовном репертоару, иако је придјев *кућни* облик са којим су се полазници више пута сусрели на часовима:

Његов *кухин лубимац* је пас.

3.1.2. Грешке у творби и употреби глаголских облика

Група полазника сврстана у почетничку групу на овом интензивном курсу од глаголских облика српског глаголског система учила је само презент, тако да се, посљедично, грешке у грађењу глаголских облика тичу искључиво презента. Грешке су у највећем броју случајева посљедица пермутовања различитих облика проузрокованих непознавањем различитих глаголских врста, будући да за систематски приступ глаголима није било времена на овако кратком курсу, већ су обрађени само презентски облици за неколико глагола који су се користили у оквиру појединачних наставних јединица. У анализираним завршним тестовима забилежили смо погрешну употребу сљедећих облика:

- облик за треће лице множине умјесто облика за треће лице једнине:
Она воли да *лијече* људе.
Воле да једе месо и да пије воду. (пас)
- облик првог лица једнине умјесто облика за треће лице једнине:
Костас студира екологију и *волим* природу и животиње.
- облик за треће лице једнине умјесто облика за прво лице множине:
Ми не *једе* месо – ми смо вегетаријанци.
- облик за треће лице једнине умјесто облика за треће лице множине:
Моја мајка и моја сестра *живи* у Минхену.
У Њемачкој људи *воли да једе* месо, али ја сам вегетаријанац.
- облик за прво лице једнине умјесто облика за прво лице множине:
Ми *волим* музику.

Регистровали смо један случај употребе облика за треће лице једине умјесто облика за треће лице множине кад је у питању помоћни глагол *бити*, што се може објаснити конгруирањем облика глагола према именици *воће*, збирној именици у облику једнине, умјесто према множинском облику *јабукe*:

(...) моје омиљено воће је јабуке.

Други тип грешака тиче се грађења облика презента, али такву грешку забиљежили смо у само једном примјеру:

Ја сам из Њемачке, али *живем* у Мађарској, у Будимпешти.⁶

У два случаја забиљежили смо изостављање помоћног глагола:

Она има осамнаест година и *она ученица*.

Ја сам Сара и *ја студенткиња* у Минхену.

Обје ове језичке грешке нашле су се у завршном тесту полазнице курса која је претходно учила руски језик, тако да се овдје вјероватно ради о утицају овог језика као језичког посредника (рус. *Она студент, Я студент*).

Такође, регистровани смо грешке у употреби повратног глагола *звати се*, тј. случајеве гдје се рефлексивна енклитичка замјеница смјешта на почетак реченице:

Се зове Олга.

Се зове Филип.

3.1.3. Грешке у деклинацији

Паукалне конструкције, очекивано, представљале су проблем за полазнике. О томе да су облици именица уз бројеве компликовани за њемачке студенте говори и Г. Иричанин (Iričanin, 1999:p.232). Забиљежили смо сљедеће случајеве погрешне употребе на почетном нивоу учења језика:

Треба ми (...) два *килограм* трешанја.

(...) он има двадесет и три *година* (...)

Она има двадесет и четири *година*.

Гордана Иричанин (Iričanin, 1999:p.229) наводи да студентима којима је њемачки језик матерњи једну од већих тешкоћа приликом учења српског језика представља употреба приједлога, а нарочито оних који се могу јавити уз два падежна облика, поготово ако се употреба тих падежа не подудара са употребом одговарајућих падежа у њемачком језику. Управо такав је случај са приједлогом у (њем. *in*). Ми смо на истраживаном материјалу забиљежили само једну погрешну употребу акузатива умјесто облика локатива с приједлогом у:

Београд је у *Србију*.

⁶ Б. Бабић наводи да се овакав тип грешака, коришћење инфинитивне основе за творбу презентских облика, јавља често и при учењу српског језика као страног и при усвајању српског као матерњег језика код дјецe (Babić, 2022a:p.168).

У једном примјеру регистровани смо употребу погрешног приједлога у локативу, што је разумљиво јер су и *на* и у приједлози чије је основно значење мјесно:

Они имају кућу *на Минхену*.

Српски падежни и, уопште, граматички систем показао се као компликован и у покушају једног полазника да формира сљедећу реченицу:

Ја волим *мој породица*.

У наведеном примјеру уочавамо три језичке грешке: употребу облика номинатива умјесто акузатива, неконгруирање присвојне замјенице са именицом *породица*, као и употребу присвојне замјенице за прво лице једине умјесто повратне присвојне замјенице сваког лица (ово посљедње, наравно, није било обухваћено наставом на почетном нивоу учења српског језика као страног).

3.1.4. Грешке у организацији реченице

Иако је ред ријечи у српској реченици релативно слободан, забиљежени су и неки примјери било на граници прихватаљивости, било неприхватаљиви, као што је то сљедећи случај:

(...) она такође је студенткиња.

У једном примјеру забиљежена је неприхватаљива употреба саставног везника *и*, умјесто којег је требало употријебити адверзативно *а*:

Мој отац је професор *и* моја мајка је медицинска сестра.

Ова грешка може се објаснити као посљедица међујезичког утицаја, јер би се у овој позицији у њемачком језику користио везник *und* (срп. *и*).

3.2. Грешке полазника сврстаних у иницијалну групу А1–А2

Полазника курса који су на основу иницијалног теста сврстани у средњу групу (А1–А2) било је седам. У питању су студенти основних (медијска култура и њемачки језик и књижевност; историја; историја и славистика; студије културе; дигитална хуманистика) и мастер студија (источноевропске студије). Свима је матерњи језик њемачки, и сви полазници течно говоре и енглески језик. Полазници су српски језик учили у оквиру обавезних или изборних предмета на основним или мастер студијама (под различитим називима и према различитим стандардима – српски, хрватски, српскохрватски језик, Б/Х/С, у зависности од универзитета на којем су студирали). Полазник са најмање искуства српски језик учио је четири мјесеца прије доласка на Зимску школу, а највише искуства имали су полазници који су у оквиру школовања

похађали два семестра српског језика. Разлика међу њиховим језичким компетенцијама на почетку курса била је примјетна, посебно с обзиром на то да су језик учили на различитим мјестима, те су, самим тим, неки боље владали ћирилицом од других, неки су имали богатији лексички фонд, док су други имали боље знање из области граматике српског језика. На завршном тестирању, резултатом (67 од могућих 80 бодова) се истакла кандидаткиња која је и на иницијалном тесту показала најбоље познавање српског језика, док су остали полазници остварили релативно уједначене резултате (распон бодова од 41,5 до 54 од могућих 80), потврдивши тиме да су, иако према предзнању хетерогена група, на крају курса имали релативно уједначено знање. У наставку рада издвојићемо најчешће грешке које су се појављивале на завршном тестирању полазника ове групе.

3.2.1. Ортографске грешке

Ортографске грешке које су се најчешће појављивале на завршном тестирању тичу се несигурности око писања појединих ћириличних графема (*љ, њ*) и биљежења фонема специфичних за српски језик. Забиљежене су и замјене ћириличних графема латиничним. Грешке се доминантно појављују у диктату, гдје је очигледно да недовољно познавање лексике доводи до несигурности у препознавању гласова које је потребно забиљежити и у задатку који је захтијевао пресловљавање текста из ћирилице у латиницу, гдје се показало да полазницима додатну забуну уноси латинична верзија неке графеме коју покушавају да пресликају у ћирилицу.

Зовем се *Джудит*.

Увеће спремам *већеру*.

(...) *веч* двије недјеље.

Некада идемо у ресторан или код *пријатељја/пријателја*.

Волим да читам *книже*/ Peter čita novine ili *knigu*.

Некада, *канцеларија*, *кревет*, *Давид*, *Джудит*

У неколико примјера забиљежено је писање графеме *з* умјесто графеме *ц*, што је посљедица трансфера из матерњег језика — њемачка графема *z* изговара се као *ц*:

Његова *канзеларија* је на другом спрату.

У соби су *кревет*, *ормар*, *полизе*...

Такође, у једном примјеру забиљежено је писање *с* умјесто *з* у иницијалној позицији у ријечи, што се може објаснити на исти начин (у њемачком се иницијална графема *с* изговара као *з*):

То је висока, нова *сграда* на углу.

3.2.2. Грешке у творби и употреби глаголских облика

У задатку у коме се од полазника тражило да на празне линије допишу одговарајући глагол у презенту, студенти су имали више успјеха у творби исправних презентских форми него у препознавању значења понуђених глагола. Са друге стране, у задатку у коме је требало понуђени глагол дописати и у недостајућем облику (перфекат – презент – футур), посебно се истичу грешке у творби презента оних глагола код којих у основи долази до гласовне промјене:

7. Допиши облике глагола који недостају

перфекат	презент	футур
сањала сам	сањам	
		вољећу
	пијем	
нашла сам се	нађем се	
		пећи ћу

Илустрација 1. Примјер задатка из теста

волила сам – вољем – вољећу

пекала сам – пећем – пећи ћу

пећео сам

печео сам

нашла сам се – нађем се – ћу се нађети

Када је у питању употреба глагола у слободном тексту (који су на задату тему полазници сами састављали), примјетно је да полазници највише користе глаголе у облику презента. Грешке се најчешће дешавају у творби облика за треће лице једине и множине и, евидентно, произлазе из несигурности у вези са наставцима појединих глаголских врста:

Моја сестра *живе* у Дрездену.

Далеко исто *живе* моја породица.

(...) сви у публици *пјеваје* заједно са мнош;

(...) сви у публици *играмо* заједно са мнош.

3.2.3. Грешке у деклинацији

Најчешће грешке у деклинацији дешавају се у примјерима у којима је потребно употребити локатив именице:

Читам на *фотељу* / на *фотеље* / на *фотељом*.

Спавамо на *креветом*.

Посебан изазов полазницима су представљале синтагме придјев + именица, и када је у питању употреба адекватног падежа, али и конгруенција. На потешкоће у овом сегменту усвајања језика кроз низ забиљежених примјера указује Биљана Бабић (Babić, 2022b). У нашем корпусу, на примјер, конструкција која би требало да буде у акузативу јављала се у различитим облицима, при чему се именица *стан* најчешће појављује у локативу (по логици *уселили смо у/на неко мјесто*), док је очигледан проблем било конгруирање придјева који стоји уз именицу.

Уселили смо у *нову стану* / у *нови стану*.

У неким другим примјерима, конгруенција је коректна, али је употребљен погрешан падеж:

Имам *млађи брат*.

Виђам се са *моји другови*.

Купили смо тепих за *дневне собе*.

Уселили смо у *новом стану*.

3.2.4. Грешке у компарацији

Још једна област се полазницима на средњем нивоу показала врло изазовном, а у питању је компарирање придјева. Најчешће су грешке прављене код облика компаратива у којима долази до гласовних промјена:

дуга > *дугија*

млад > *младији*

сладак > *слатики, слаткији, слатји, слачи, салаћи*

кратка > *краткија, крашиа, кратћа*

досадан > *досаданији, досаћи*

тамна > *тамња*

У овим примјерима несигурности су у вези са фонетиком, па се често појављују грешке у којима се одступа од губљења сугласника или су полазници свјесни да долази до гласовне промјене, али нису сигурни на који начин (*слачи* умјесто *слаћи* и *крашиа* умјесто *краћа*).

3.2.5. Грешке у организацији реченице

Најчешће грешке у организацији реченице тичу се употребе енклитичког облика помоћног глагола *јесам* на погрешном мјесту.

Данас, уморан *сам*.

Имам 25 година и *сам* из Њемачке.

Ова грешка је очекивана, прије свега због чињенице да граматика српског језика нуди различите могућности за позиционирање клитика у реченицама. У првом примјеру прекршено је правило да енклитика долази иза прве наглашене ријечи у реченици, а у другом правило према којем иза везника *и* и *и* никада не долазе енклитички облици (Piper & Klajn, 2017:p.451).

Закључак

Анализа језичких грешака приликом учења страног језика актуелна је у лингвометодичким истраживањима понајвише због свог практичног значаја – сагледавањем грешака утврђују се њихови узроци, те се изналазе начини како да се оне предуприједо или коригују. Ово истраживање замишљено је управо као допринос том циљу и, генерално, унапређивању наставе српског језика за полазнике којима је матерњи њемачки језик, али и за странце уопште.

Грешке уочене у анализираном корпусу разврстане су првобитно према групама студената на основу иницијалног тестирања (A0 и A1–A2), а потом и према типовима, тј. језичким нивоима на којима су се појављивале – на фонолошке/правописне, морфолошке/морфосинтаксичке и синтаксичке.

У обје испитиване групе, на првом мјесту, уочене су грешке које се тичу графема специфичних за српски језик. У групи иницијално окарактерисаној као A1–A2 регистроване су и грешке које се могу објаснити језичким трансфером: писање графеме *з* умјесто *ц* (нпр. *полизе*, *канзеларија*) као и *с* умјесто *з* у иницијалној позицији у ријечи (нпр. *сграда*).

У анализираном материјалу, у обје посматране групе, може се уочити низ разнородних грешака на плану творбе и употребе глаголских облика, што је посљедица комплексности српског глаголског система, недостатка времена које би се посветило систематском приступу глаголским врстама, гласовних промјена у творби глаголских облика и др. У једном примјеру регистрован је и трансфер из другог језика, и то руског, код студенткиње која има одређено предзнање из овог језика (*она ученица, ја студенткиња*). Уочене су и грешке у употреби падежа, и то најчешће са приједлозима који се могу употријебити

уз два падежна облика, али у различитим значењима (нпр. *на* и *у* – уз акузатив и локатив). У групи А1–А2, са којом је на курсу обрађивана и компарација придјева, уочене су грешке у овом процесу, које се углавном тичу за странце компликованог процеса гласовних промјена.

Забиљежене грешке на синтаксичком нивоу нису у анализираном корпусу биле нарочито бројне, како због ограниченог корпуса, тако и због чињенице да се на почетним нивоима учења српског језика не уче комплексне синтаксичке конструкције, па је и прилика за гријешење било мање. Забиљежени примјери тичу се неприхватљивог реда ријечи и, у једним случају, неадекватног везника, што се може тумачити као посљедица трансфера из њемачког, као матерњег језика полазника курса.

Литература

1. Arsić Perišić, O. (2016) Analiza grešaka u srpskom jeziku kao stranom na primeru italoфона. *Српски као страни језик у теорији и пракси III*. pp. 155–168.
2. Babić, B. (2014) Greške u tvorbi prezentskih oblika na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. У: *Језици и културе у времену и простору III* (ур. Снежана Гудурић, Марија Стефановић). Нови Сад, Филозофски факултет, pp. 569–583.
3. Babić, B. (2015) Greške u tvorbi oblika futura I na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. У: *Језици и културе у времену и простору IV/2* (ур. Снежана Гудурић, Марија Стефановић). Нови Сад, Филозофски факултет, pp. 143–153.
4. Бабић, Б. (2016а) Грешке у творби облика партиципа актива на почетним нивоима учења српског као страног. У: *Српски као страни језик у теорији и пракси III* (ур. Весна Крајишник). Београд, Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, pp. 143–154.
5. Babić, B. (2016б) Greške u upotrebi oblika lokativa na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. У: *Теме језикословне у србистици кроз дијахронију и синхронију*: Зборник у част Љиљани Суботић (ур. Јасмина Дражић, Исидора Бјелаковић, Дејан Средојевић). Нови Сад, Филозофски факултет, pp. 703–726.
6. Babić, B. (2017) Greške u upotrebi oblika genitiva na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. У: *Језици и културе у времену и простору VI* (ур. Снежана Гудурић, Марија Стефановић). Нови Сад, Филозофски факултет, pp. 363–377.
7. Бабић, Б. (2018) Унутарјезичке грешке у употреби облика акузатива у српском језику као страном. *Српски језик – студије српске и словенске*, XXII, pp. 583–600.
8. Бабић, Б. (2020) Најфреквентније унутарјезичке грешке у употреби падежних облика именица у српском језику као страном. У: *Српски језик као страни у теорији и пракси IV* (ур. Весна Крајишник). Београд, Филолошки факултет, pp. 47–60.

9. Бабић, Б. (2021) *Унутарјезичке грешке у настави српског језика као страног*. Филозофски факултет, Нови Сад.
10. Бабић, Б. (2022а) Предвидљиве грешке у српском језику као страном. *Филолог*, XIII, 25, pp. 163–188.
11. Бабић, Б. (2022б) Анализа грешака у роду конгруентне речи у именичкој синтагми у српском као страном језику. *Филолог*, XIII, 26, pp. 51–77.
12. Bjelaković, I., Vojnović, J. (2006) *Научимо српски 1 (Let's learn Serbian 1)*, Univerzitet u Novom Sadu.
13. Bogdanović, B. (1984) Analiza grešaka slušalaca pri izradi prvog testa na početnom tečaju srpskohrvatskog jezika za strance. U: *Okrugli sto „Srpskohrvatski jezik kao strani”*, Institut za strane jezike, Beograd, pp. 70–74.
14. Vukomanović, S. (1984) Interferencija i jezički sistem. U: *Okrugli sto „Srpskohrvatski jezik kao strani”*. Institut za strane jezike, Beograd, pp. 41–48.
15. Иричанин, Г. (1999) Типичне интерференцијске грешке у настави страних језика (српског и немачког). *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 28/2, pp. 227–233.
16. Милошевић, С. (2016) Типологија граматичких грешака руских говорника при усвајању српског језика. У: *Српски као страни језик у теорији и пракси* III. (ур. Весна Крајишник). Београд, Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, pp. 169–180.
17. Милошевић, С. (2017) Правописне грешке руских говорника при усвајању српског језика. У: *Савремена проучавања језика и књижевности* VIII/1 (ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић). Крагујевац, ФИЛУМ, pp. 163–170.
18. Новаковић, А. (2020) *Увод у методiku наставе српског као страног језика*. Филозофски факултет, Ниш.
19. Новаковић, А., Јовић, Е. (2022) Анализа и класификација грешака студената из Русије на почетном нивоу учења српског језика као страног. *Philologia Mediana*, 14, pp. 315–339.
20. Новаковић, А., Стошић, Ј. (2022) Грешке странаца при коришћењу српског језика на Јутјубу (на примеру Арноа Гујона), *Филолог*, XIII, 26, pp. 96–130.
21. Пипер, П., & Клајн, И. (2017) *Нормативна граматика српског језика*, Матица српска, Нови Сад.
22. Požgaj (1986) О неким metodama ispravljanja govornih grešaka. U: *Научни skup „Nastava srpskohrvatskog jezika kao stranog”*. Institut za strane jezike, Beograd, pp. 94–96.
23. Рускова Ђермановић, С. (2013) О неким морфолошким грешкама код студената србистике на Универзитету у Пловдиву. У: *Српски језик, књижевност, уметности*, књ. I, *Традиција и иновације у савременом српском језику* (ур. Милош Ковачевић). Крагујевац, ФИЛУМ, pp. 503–510.
24. Судимац, Н. (2019) Најчешће грешке приликом усвајања српског језика као страног код студената румунске националности. *Исходишта*. Темишвар, Савез

- Срба у Румунији – Центар за научна истраживања и културу у Румунији – Филозофски факултет Универзитета у Нишу. 5(1), pp. 441–455.
25. Sudimas, N. (2020) An analysis of phonetic-phonological and orthographic errors when learning Serbian as a Foreign Language. *Facta Universitatis (Series Linguistics and Literature)*, 18/1, pp. 109–118.

Mijana Č. Kuburić Macura
University of Banja Luka
Faculty of Philology
Department of Serbian Studies

Nina Z. Govedar
University of Banja Luka
Faculty of Philology
Department of Serbian Studies

THE ANALYSIS OF ERRORS WHEN LEARNING SERBIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE ON THE EXAMPLE OF A GROUP OF GERMAN STUDENTS

Summary

This paper analyzes errors in the final written papers of German students who attended an intensive Serbian language course lasting 15 days / 34 lessons in February 2023. Errors were systematized according to groups formed based on the level of initial knowledge of the Serbian language (A0 and A1-A2), and then according to types of errors, i.e. according to the linguistic levels at which they arise - phonological/orthographic, morphological/morphosyntactic and syntactic.

In both examined groups, first of all, errors concerning graphemes specific to the Serbian language were observed. In group A1-A2, there were also errors that can be explained by language transfer: writing the grapheme *z* instead of *y* (e.g. *полIZE, канзеларија*) as well as *c* instead of *z* in the initial position in the word (e.g. *сграда*).

In the analyzed material, in both observed groups, a number of various errors in the forming and the use of verbs can be observed, which is a consequence of several reasons: the complexity of the Serbian verb system, the lack of time to devote to a systematic approach to verb types during the course, voice changes in the formation of verb forms etc. Errors in the use of cases were also observed, most often with prepositions that can be used with two case forms, but in different meanings (e.g. *на, у* - with accusative and locative). In the group A1-A2, with which the comparison of adjectives

was also covered in the course, mistakes were also observed in this process, which mainly concern the process of voice changes.

The recorded errors at the syntactic level were not particularly numerous in the analyzed corpus, both due to the limited corpus and the fact that complex syntactic constructions are not taught at the initial levels of learning the Serbian language, so there were fewer opportunities for mistakes. The recorded examples concern unacceptable word order and, in one case, an inadequate conjunction, which can be interpreted as a consequence of the transfer from German, the native language of the course participants. The analysis of language errors during learning a foreign language is current in linguomethodical research mainly because of its practical importance - by looking at errors, their causes are determined, and ways to prevent or correct them are found. This research was conceived precisely as a contribution to that goal and, in general, to the improvement of the teaching of the Serbian language for students whose mother tongue is German, but also for foreigners in general.

► **Keywords:** Serbian language as a foreign language, German language, language errors, interlanguage transfer.

References

1. Arsić Perišić, O. (2016) Analiza grešaka u srpskom jeziku kao stranom na primeru italofona. *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi* III. pp. 155–168.
2. Babić, B. (2014) Greške u tvorbi prezentskih oblika na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. U: *Jezici i kulture u vremenu i prostoru* III (Ur. Snežana Gudurić, Marija Stefanović). Novi Sad, Filozofski fakultet, pp. 569–583.
3. Babić, B. (2015) Greške u tvorbi oblika futura I na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. U: *Jezici i kulture u vremenu i prostoru* IV/2 (Ur. Snežana Gudurić, Marija Stefanović). Novi Sad, Filozofski fakultet, pp. 143–153.
4. Babić, B. (2016a) Greške u tvorbi oblika participa aktiva na početnim nivoima učenja srpskog kao stranog. U: *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi* III (Ur. Vesna Krajišnik). Beograd, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, pp. 143–154.
5. Babić, B. (2016b) Greške u upotrebi oblika lokativa na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. U: *Teme jezikoslovne u srbistici kroz dijabroniju i sinhroniju: Zbornik u čast Ljiljani Subotić* (Ur. Jasmina Dražić, Isidora Bjelaković, Dejan Sredojević). Novi Sad, Filozofski fakultet, pp. 703–726.
6. Babić, B. (2017) Greške u upotrebi oblika genitiva na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog. U: *Jezici i kulture u vremenu i prostoru* VI (Ur. Snežana Gudurić, Marija Stefanović). Novi Sad, Filozofski fakultet, pp. 363–377

7. Babić, B. (2018) Unutarjezičke greške u upotrebi oblika akuzativa u srpskom jeziku kao stranom. *Srpski jezik – studije srpske i slovenske*. XXII, 583–600.
8. Babić, B. (2020) Najfrekventnije unutarjezičke greške u upotrebi padežnih oblika imenica u srpskom jeziku kao stranom. U: *Srpski jezik kao strani u teoriji i praksi IV* (Ur. Vesna Krajišnik). Beograd, Filološki fakultet, pp. 47–60
9. Babić, B. (2021) *Unutarjezičke greške u nastavi srpskog jezika kao stranog*. Filozofski fakultet, Novi Sad.
10. Babić, B. (2022a) Predvidljive greške u srpskom jeziku kao stranom. *Filolog*. XIII, 25, pp. 163–188.
11. Babić, B. (2022b) Analiza grešaka u rodu kongruentne reči u imeničkoj sintagmi u srpskom kao stranom jeziku. *Filolog*. XIII, 26, pp. 51–77.
12. Bjelaković, I., Vojnović, J. (2006) *Naučimo srpski 1 (Let's learn Serbian 1)*. Univerzitet u Novom Sadu.
13. Bogdanović, B. (1984) Analiza grešaka slušalaca pri izradi prvog testa na početnom tečaju srpskohrvatskog jezika za strance. U: *Okrugli sto „Srpskohrvatski jezik kao strani”*. Institut za strane jezike, Beograd, pp. 70–74.
14. Iričanin, G. (1999) Tipične interferencijske greške u nastavi stranih jezika (srpskog i nemačkog). *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*. 28/2, pp. 227–233.
15. Milošević, S. (2016) Tipologija gramatičkih grešaka ruskih govornika pri usvajanju srpskog jezika. U: *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III* (Ur. Vesna Krajišnik). Beograd, Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, pp. 169–180.
16. Milošević, S. (2017) Pravopisne greške ruskih govornika pri usvajanju srpskog jezika. U: *Savremena proučavanja jezika i književnosti VIII/1* (Ur. Miloš Kovačević, Jelena Petković). Kragujevac, FILUM, pp. 163–170.
17. Novaković, A. (2020) *Uvod u metodiku nastave srpskog kao stranog jezika*. Filozofski fakultet, Niš.
18. Novaković, A., Jović, E. (2022) Analiza i klasifikacija grešaka studenata iz Rusije na početnom nivou učenja srpskog jezika kao stranog. *Philologia Mediana*. 14, pp. 315–339.
19. Novaković, A., Stošić, J. (2022) Greške stranaca pri korišćenju srpskog jezika na Jutjubu (na primeru Arnoa Gujona). *Filolog*. XIII, 26, pp. 96–130.
20. Piper, P., & Klajn, I. (2017) *Normativna gramatika srpskog jezika*, Matica srpska, Novi Sad.
21. Požgaj (1986) O nekim metodama ispravljanja govornih grešaka. U: *Naučni skup „Nastava srpskohrvatskog jezika kao stranog”*. Institut za strane jezike, Beograd, pp. 94–96.
22. Ruskova Đermanović, S. (2013) O nekim morfološkim greškama kod studenata srbistike na Univerzitetu u Plovidivu. U: *Srpski jezik, književnost, umetnosti*, Knj. I, *Tradiciona i inovacije u savremenom srpskom jeziku* (Ur. Miloš Kovačević). Kragujevac, FILUM, pp. 503–510.

23. Sudimac, N. (2019) Najčešće greške prilikom usvajanja srpskog jezika kao stranog kod studenata rumunske nacionalnosti. *Ishodišta*. Temišvar, Savez Srba u Rumuniji – Centar za naučna istraživanja i kulturu u Rumuniji – Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu. 5(1), pp. 441–455.
24. Sudimac, N. (2020) An analysis of phonetic-phonological and orthographic errors when learning Serbian as a Foreign Language. *Facta Universitatis (Series Linguistics and Literature)*. 18/1, pp. 109–118.
25. Vukomanović, S. (1984) Interferencija i jezički sistem. U: *Okrugli sto „Srpskohrvatski jezik kao strani”*. Institut za strane jezike, Beograd, pp. 41–48.

Преузето: 4. 12. 2023.
Прихваћено: 28. 3. 2024.